
۱۴
احکام نماز جماعت و نماز مسافر

بسم الله الرحمن الرحیم

احکام نماز جماعت و نماز مسافر

نویسنده:

ادارهٔ پاسخ گویی به سؤالات دینی آستان قدس رضوی

ناشر چاپی:

آستان قدس رضوی

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

احکام نماز جماعت و نماز مسافر

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور :احکام نماز جماعت و نماز مسافر/ آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی، اداره پاسخگویی به سوالات دینی و اطلاع رسانی؛ گردآوری گروه علمی اداره پاسخ گویی به سوالات دینی و اطلاع رسانی.

مشخصات نشر : مشهد: آستان قدس رضوی،۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۶۹ ص.: عکس؛ ۱۱×۲۱/۵س م.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۵۶-۵۲-۱

وضعیت فهرست نویسی : فاپا

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.

موضوع : نماز جماعت

موضوع : فقه جعفری -- رساله عملیه

رده بندی کنگره : BP۱۸۷/الف۲۶ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۵۳

ص: ۱

اشاره

رهیافت احکام؛ احکام نماز جماعت

و احکام مسافر

ویژه خادمین نماز

فهرست

درآمد:

قال الرضا (علیه السلام): رحم الله عبدا أحیا أمرنا فقلت له : وکیف یحیی أمرکم ؟ قال : یتعلم علومنا ویعلمها الناس ....(۱)

عبد السلام می گوید از امام رضا (علیه السلام) شنیدم می فرمود: خداوند مورد رحمت قرار دهد هر آنکه امر ما را احیا و زنده می کند. به ایشان گفتم: چگونه امر شما احیاء می شود؟ فرمودند: علوم ما را فراگیرد و آن را به مردم تعلیم دهد....

اداره پاسخگویی به مسائل دینی مفتخر است در راستای رسالت این اداره مبنی بر اشاعه فرهنگ تشیع و پاسخگویی به سوالات مردم در این حوزه گسترده ازدین، محتوای پیش رو را به اساتید فرهیخته تقدیم نماید.

تلاش بر آن است این نوشتار علاوه بر دادن اطلاعات و محتوای غنی، هماهنگی لازم در جهت ارائه پاسخی مناسب با محتوایی یکسان نیز در اختیار استاد قرار دهد تا از تعدد جواب و تشویش خاطر مراجعین و سوال کنندگان جلوگیری شود. بدیهی است کتابهای تخصصی در هر حوزه بسیار است اما تلخیص آنها و جمع بندی بین جوابهای داده شده و بی نیاز کردن اساتید از رجوع به منابع بسیار، هنگام پاسخگویی، از اهداف اصلی تهیه و تنظیم این قبیل نوشتارها است.

برای رسیدن به این مهم کارگروهی از فرهیختگان اساتید این اداره بر روی موضوع پیشنهادی کار کرده و ما حصل تلاش خویش را به داوری و نظارت هیئت علمی گذاشته و نتیجه قابل قبول آن عرضه می شود.

این مجموعه کتاب ها در چهار دسته موضوعی تدوین و ارائه می شود: رهیافت احکام، رهیافت اعتقادی، رهیافت تربیتی، و رهیافت ترکیبی (مرکب از هر سه موضوع).

بی شک بررسی دقیق و نگاه نقادانه شما فرهیخته گران قدر، ما را در جهت بهبود کیفی این مجموعه یاری خواهد کرد.

جبهه خضوع به درگاه قدسی احدیث می ساییم که توفیق خدمت در بارگاه سراسر نور و ملکوتی حضرت رضا (علیه السلام) را ارزانی مان فرمود. امید است بتوانیم به پاس این افتخار و با استعانت از محضر آن امام همام (علیه السلام) به مصداق روایت نورانی فوق، جرعه ای از علم و معرفت حقیقی را نوشیده، و به تشنگان راستین آن بنوشانیم.

اداره پاسخ گویی به سوالات دینی

۱-) عن عبد السلام بن صالح الهروی قال : سمعت أبا الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السلام) یقول : رحم الله عبدا أحیا أمرنا فقلت له : وکیف یحیی أمرکم ؟ قال : یتعلم علومنا ویعلمها الناس فإن الناس لو علموا محاسن کلامنا لاتبعونا (عیون اخبار الرضا للشیخ الصدوق ج۲ ص ۲۵۷ ح ۶۹)

فصل اول: نماز جماعت

اشاره

نمازهایی که می شود اقتدا کرد

اگر امام جماعت نماز های واجب یومیه را می‌خواند، چه نماز هایی را می‌شود به او اقتدا کرد؟

اگر امام نماز یومیه می‌خواند می توان تمام نمازهای یومیه را به او اقتدا کرد، اگر چه در جهر و اخفات یا در اداء و قضا وقصر واتمام، با هم متفاوت باشند. (اجماع)(۱)

تعیین امام

آیا لازم است که مأموم امام جماعت را در نیّت معین کند؟

مأموم باید امام را معین کند ولی دانستن اسم او لازم نیست، مثلاً اگر بگوید اقتدا می کنم به امام حاضر کافی است. (اجماع)(۲)

عدول از نیّت

آیا عدول از نماز فرادی به نماز جماعت جایز است؟

عدول از نماز فرادی به نماز جماعت جایز نیست. (مشهور)

بنابر احتیاط لازم جایز نیست. (حضرت امام)(۳)

۱- عروه الوثقی، ج۱، فصل ف الجماعه، م۳؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱، م؛ ۱۴۰۸رساله وحید م۱۴۱۶ اجوبه الاستفتائات س۵۷۵؛ منهاج خوئی ووحید ج۱ م۷۷۴

۲- توضیح المسائل مراجع، م۱۴۶۰ و منهاج الصالحین، خوئی، وحید، ج۲ ، م۷۷۷

۳- عروه الوثقی، ج۱ ، فصل فی الجماعت، م ۱۵؛ هدایه العباد، گلپایگانی، ج۱، ص۲۴۱، م۱۱۹۸؛ هدایه العباد، صافی، ج۱، ص۲۰۳، م۱۱۹۹؛ منهاج الصالحین، سیستانی، ج۱، م۷۸۲، ص ۲۵۷، تحریر الوسیله، ج۱ ، م۶، ص۲۶۵؛ منهاج الصالحین، خوئی، وحید، ج۲، م۷۸۲، ص۲۲۸

آیا عدول از نماز جماعت به فرادی صحیح است؟

انسان می تواند در بین نماز جماعت نیّت فرادی کند. (حضرت امام، آیات عظام: زنجانی، نوری، فاضل، اراکی، بهجت)

اگر در بین نماز بدون عذر نیّت فرادی کند، صحت جماعتش محل اشکال است ولی نمازش به صورت فرادی صحیح است ، به شرطی که به خاطر متابعت رکنی را زیاد نکرده باشد والا بنابر احتیاط واجب نمازش را دوباره بخواند. (آیت ا... سیستانی)

بدون عذر نمی شود از جماعت جدا شد، مطلقاً. (آیت ا... مکارم)

بنابراحتیاط واجب، تا ناچار نباشد نیّت فرادی نکند. (آیات عظام: گلپایگانی، صافی)

اگر از اوّل قصد داشته باشد فرادی کند، محل اشکال است. (آیات عظام: خوئی، تبریزی)

در تشهد اگر از اول قصد نداشته باشد وقبل از تشهد اگر معذور باشد، می تواند نیّت فرادی کند والا محل اشکال است ولی اگر به وظیفه منفرد عمل کرده باشد، نمازش صحیح است.(آیت ا ... وحید)[(۱)]

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، م۱۴۲۳و توضیح المسائل وحید، م۱۴۳۱ ؛ منهاج خوئی، م ۷۸۳؛ هدایه العباد، ج۱، ص۲۰۳، م۱۱۹۹؛ منهاج الصالحین، سیستانی، ج۱ ، م۷۸۳، ص۲۵۷

ملاک درک رکعت

ملاک برای درک رکعت اول جماعت در حالی که امام در رکوع است به چه چیزی است؟

ملاک، درک رکعت در ابتدای نماز جماعت، متوقف بر درک رکوع امام قبل از شروع، در بلند شدن امام از رکوع است. (مشهور)

درک بعض قیام قبل از رکوع یا درک رکوع.(آیات عظام: سیستانی، خوئی، وحید)(۱)

اگر شخصی اوّل یا بین حمد و سوره اقتدا کند و پیش از آنکه به رکوع رود، امام سر از رکوع بردارد، نماز او چه حکمی دارد ؟

جماعت صحیح است. (مشهور)

در صورت عدم عذر صحیح نیست. (آیات عظام: مکارم، وحید، سیستانی؛ گلپایگانی و صافی والا احتیاط واجب اتمام و اعاده است)(۲)

اگر به خیال آنکه در رکوع به امام می رسد اقتدا کند و به مقدار رکوع خم شود ولی امام سر از رکوع بردارد، نمازش چه حکمی دارد؟

نمازش به طور فرادی صحیح است، (آیات عظام: نوری، بهجت و احتیاط مستحب بعد ازنماز جماعت، نمازش را اعاده کند (حضرت امام)

نماز را فرادی تمام و احتیاط واجب اعاده کند. (آیت ا... مکارم)

می‌تواند نماز را فرادی تمام کند و احتیاط

۱- عروه الوثقی، ج۱ ، فصل فی الجماعه، م۲۴ و منهاج، خوئی، سیستانی و وحید، م ۷۸۹

۲- عروه الجماعه، مساله ۲۴ ؛ منهاج، سیستانی و خوئی، مساله ۷۸۹ و توضیح المسائل وحید، م۱۴۳۸

مستحب بعد از آن اعاده کند و یا برای رسیدن به رکعت بعد، نماز را قطع کند.(آیت ا... سیستانی)

اگر امام از حد رکوع خارج نشده باشد، جماعت و نمازش صحیح است و اگر خارج شده باشد، هم نماز و هم جماعتش باطل است.(آیت ا...خوئی)

هم جماعت و هم فرادی باطل است. (آیات عظام: اراکی، تبریزی، زنجانی)

جماعت باطل و نماز را فرادی تمام و احتیاط مستحب آنست که اعاده کند.(آیات عظام: فاضل،گلپایگانی صافی: اگرچه حکم به صحت بعید نیست) (۱)

اگر موقعی که امام در رکوع است اقتدا کند و به مقدار رکوع خم شود و شک کند به رکوع امام رسیده یا نه حکم چیست؟

نمازش به طور فرادی صحیح است. (آیت ا ... نوری و احتیاط مستحب بعد از آن اعاده کند، حضرت امام)

نماز را فرادی تمام واحتیاط واجب اعاده کند؛ و یشکل عدول الی النافله ...(آیت ا... مکارم)

اگر شکّش بعد از تمام شدن رکوع است، هم نماز و هم جماعتش صحیح است والا جماعتش باطل، ولی می تواند نمازش را به نیّت فرادی تمام کند و احتیاط مستحب، بعد از آن اعاده کند و همچنین می تواند برای رسیدن به رکعت بعد، نمازش را قطع کند. (آیت ا... سیستانی)

۱- عروه، فصل فی الجماعه، مساله ۲۴؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، م۱۴۲۷؛ توضیح المسائل وحید، م۱۴۳۶

نمازش باطل است(آیات عظام: اراکی، خوئی، تبریزی، زنجانی، وحید)

جماعت باطل و نماز را فرادی تمام و احتیاط مستحب اعاده(آیات عظام: فاضل، گلپایگانی، صافی: اگرچه حکم به صحت بعید نیست ولی اگر بعد از اشتغال به ذکر یا بعد آن شک کند، جماعت صحیح است)

بنابر احتیاط واجب فرادی می شود. (آیت ا... بهجت) (۱)

اگر موقعی که امام در رکوع است اقتدا کند وهنوز به رکوع نرفته امام سر از رکوع بردارد حکم چیست؟

می تواند نیّت فرادی کند یا صبر کند تا امام برخیزد وآن را رکعت اول حساب کند، به شرطی که برخاستن امام زیاد طول نکشد.(حضرت امام آیات عظام: نوری، اراکی، فاضل، بهجت)

بنابر احتیاط واجب، باید قصد فرادی کند.(آیات عظام: تبریزی، زنجانی)

مخیّر است که فرادی کند یا همراه با امام، به سجده رود و بعد از ایستادن تکبیر را به قصد اعم از تکبیرهالاحرام و ذکر مطلق بگوید، یا عدول به نافله کند. (آیت ا...خوئی)

بنابر احتیاط واجب باید بایستد تا امام برای رکعت بعد برخیزد. (آیات عظام: گلپایگانی، صافی)

نیّت فرادی می کند و نمازش صحیح است و

۱- توضیح المسائل مراجع، ۱۴۲۸ و رساله سیستانی، ۱۴۰۹ و عروه، فصل فی الجماعه، ۲۵ و ۲۶ ؛ منهاج، خوئی و سیستانی، م ۷۹۰

اعاده ندارد. (آیت ا...مکارم)

مخیّر است که فرادی کند یا همراه با امام به سجده رود و بعد از ایستادن، تکبیر را به قصد اعم از تکبیرهالاحرام و ذکر مطلق بگوید یا برای رسیدن به رکعت بعد نماز را قطع کند.(آیت ا...سیستانی)

باید همراه با امام به سجده رود و رکعت بعد را رکعت اول خود حساب کند و بنابر احتیاط واجب تکبیر را به قصد قربت مطلقه بگوید. (آیت ا... وحید)(۱)

شرایط جماعت

۱) بین امام و مأموم یا بین دو مأموم که یکی واسطه در اتصال دیگری با امام است، نباید حائلی که مانع از مشاهده است وجود داشته باشد . (اجماع)

۲) موقف امام (جای ایستادن امام) نباید بلندتر از موقف مأمومین باشد. (اجماع)

۳) فاصله مأموم از امام یا از مأمومی که واسطه اتصال است، نباید زیاد باشد. (اجماع)

۴) مأموم نباید جلوتر از امام بایستد. (اجماع)(۲)

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۱، م۱۴۲۹و توضیح المسائل وحید، م۱۴۳۷؛ توضیح المسائل سیستانی ،۱۴۱۰ و عروه، فصل فی الجماعه، ۲۷ ، رهبری، استفتائات، س ۲۳۱؛ منهاج، خوئی و سیستانی، م ۷۹۲

۲- عروه الوثقی، شرائط الجماعه، م۳۰

تعریف حائل

اشاره

حائل چیست ؟

حائل چیزی است که مانع مشاهده باشد. (حضرت امام، آیات عظام: خویی، وحید، بهجت، فاضل، گلپایگانی و مکارم)(۱)

حائل هر چیزی که تفرق و جدایی ایجاد کند، بنابراین فرقی نیست بین اینکه مانع مشاهده باشد یا نباشد.(آیت ا...سیستانی)(۲)

نکته۱: بعضـی از فقها با اینکه در تعریف حائل فرمودند: آنچه مانع مشاهده باشد امّا در مانند شیشه، احتیاط واجب دارند که حائل است، لذا از تعریف اوّلشان بگونه ای دست برداشته‌اند. مانند:(آیات عظام: فاضل، گلپایگانی و مکارم.)(۳)

نکته۲: هر چند آیت ا...خوئی در حاشیه ی عروه در مورد حائل می فرمایند: فصل بما لا یتخطی من ستره آو جدار و نحوهما (حائل چیزی است که مثل دیوار، نتوان از آن عبور و گذر کرد) ولی در مثل شـیشه وارد موضوع شده و شـیشه را به دلیل اینکه قابل رویت بوده و عرفاً یک مکان محسوب می شود را حائل نمی دانند .

۱ نبود حائل

اشاره

اگر بین امام و مأموم حائل وجود داشته باشد، آیا جماعت صحیح است؟

الف: اگر بین امام و مأموم و همچنین بین

۱- تحریر الوسیله، القول فی شرائط الجماعه، الشرط الأول. و منهاج الصالحین، خویی و وحید، ج ۲ ، ص ۲۳۲ ، م ۷۹۵ و وسیله النجاه ، ج ۱ ، ص ۲۸۸ ، م ۱

۲- منهاج الصالحین، سیستانی، ج ۱، ص ۲۶۲ ، م ۷۹۵

۳- عروه الوثقی، شرائط الجماعه، م ۳.

مأموم و مأمومین دیگر که واسطه اتصال به امام هستند، حائل وجود داشته باشد، جماعت باطل می شود. (اجماع)

ب: اگر بین امام مرد و مأمومین زن و یا بین مأمومین زن و مأمومین مردی که واسطه ی اتصال به امام هستند، حائل باشد اشکال ندارد و از این حکم مستثنی است. (اجماع)

ج: حائل بین بانوان اشکال دارد. (اجماع) (۱)

حائل در بعض حالات

اگر حائل فقط در حال قیام یا رکوع یا جلوس یا سجده وجود داشته باشد آیا مبطل جماعت است؟

الف: اگر مانع در حال قیام و رکوع باشد، جماعت را باطل می کند. (اجماع)

ب: اگر خیلی کم باشد، مثلاً به مقدار یک وجب، گر چه مانع در حال سجده باشد، اشکال ندارد. (اجماع)

ج: اگر مانع در حال نشستن باشد اشکال است و باید احتیاط رعایت شود. (اجماع)(۲)

حائل شدن شیشه

اگر بین امام ومأموم شیشه حائل شود آیا جماعت صحیح است؟

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، م۱۴۳۳و۱۴۱۱ ؛ عروه الوثقی، شرائط الجماعه ، شرط اول

۲- عروه الوثقی، شرائط الجماعه، م۱؛ رساله مراجع، م۱۴۳و۱۴۱۱؛ تحریر الوسیله، القول فی الشرائط الجماعه، م۲ ؛ منهاج الصالحین، سیستانی و خوئی، ج۱ ، م۲۹۴؛ هدایه العباد، صافی گلپایگانی، م ۱۲۱۵

سه قول وجود دارد :

احتیاط مستحب شیشه هم نباشد. (حضرت امام و آیات عظام: خویی، بهجت، وحید، زنجانی)(۱)

به احتیاط لازم شیشه هم فاصله نباشد. (آیات عظام: مکارم، فاضل، گلپایگانی، صافی)(۲)

جماعت باطل است. (آیت ا...سیستانی)(۳)

آیا دریچه یا پنجره مشبک دار (مثل پنجره فولاد) حائل حساب می شود؟

فقط در صورتی که شبکه‌های آن کوچک باشد، طوری که بر آن حائل صدق کند، مبطل جماعت خواهد بود، اگر چه بنا بر احتیاط مستحب دریچه مطلقاً حائل است . (مشهور) (۴)

بنابر احتیاط واجب دریچه نیز حائل است. (آیت ا... سیستانی)(۵)

موقعی که امام تکبیره الاحرام گفته، آیا صف دوم می‌توانند قبل از صف جلو تکبیر بگویند؟

اگر صفهای جلو آماده تکبیرند، صف دوم می تواند احرام ببندند و صفِ جلو ،حائل محسوب نمی شود و احتیاط مستحب صبر کردن است. (مشهور)

انتظار کشیدن بر خلاف احتیاط است. (آیت ا... مکارم)

۱- امام، تحریر الوسیله م۱ ، رساله مراجع، ج۱، م۱۴۳۳؛ منهاج الصالحین، سید خوئی و وحید، ج۲، ص۲۳۲ ، م ۷۹۵

۲- زساله مراجع، م۱۴۱۱ ،الاحکام الواضحه، م ۸۴۵ و هدایه العباد، گلپایگانی، ج ۱ ، ص ۲۴۴ ، م ۱۲۱۱ .

۳- زساله مراجع، م۱۴۱۱ و منهاج، سیستانی، ۷۹۵

۴- تحریر الوسیله، القول فی الشرایط الجماعه، م۱ و عروه الوثقی، القول فی شرایط الجماعه، م۵ ؛ منهاج، خوئی و وحید، م ۷۹۵

۵- سیستانی، منهاج، مساله ۷۹۵

گفتن تکبیر بر خلاف احتیاط است. (آیت ا... بهجت)(۱)

طولانی شدن صف

اگر به واسطه درازی صف کسانی که دو طرف صف ایستاده اند نتوانند امام یا صف قبل را مشاهده کنند آیا می تواند اقتدا کنند؟

می توانند اقتدا کنند. (اجماع)(۲)

دیوار محراب

اگر امام در محراب باشد وکسی پشت سر او اقتدا کرده باشد کسانی که دو طرف محراب ایستاده اند وبه واسطه دیوار محراب را نمی بینند آیا می توانند اقتدا کنند؟

نمی توانند اقتدا کنند. (حضرت امام)

بنابر احتیاط واجب نمی توانند اقتدا کنند. (آیات عظام: فاضل، زنجانی، صافی؛ مکارم ولی صفهایی که پشت سر آنها بسته می شود صحیح است)

اشکال ندارد. (آیات عظام: نوری، اراکی، گلپایگانی، سیستانی، خوئی، وحید)(۳)

۱- استفتائات بهجت، ج۲ ، ص ۳۷، س ۲۶۷۲؛ تحریر الوسیله، القول فی الشرایط الجماعه، م۳و عروه الوثقی، القول فی شرایط الجماعه، م۶ ؛ رساله مراجع، م۱۴۱۸ ؛ اجوبه الاستفتائات، س۵۷۸

۲- رساله مراجع، م۱۴۱۲ و رساله وحید، م ۱۴۲۰

۳- عروه، مساله ۸ ، شرائط الجماعه ؛ رساله مراجع، م۱۴۱۱ ؛ رساله وحید، ۱۴۱۹و منهاج، خوئی و سیستانی، ۸۰۶

درب

اگر صفهای جماعت تا درب مسجد برسد، نماز این افراد چگونه است؟

الف) نماز زید که مقابل در، پشت صف آخر ایستاده است: نماز صحیح است. (اجماع)

ب) نماز کسانی که پشت سر زید ایستاده اند: نماز شان صحیح است. (اجماع)

ج) نماز کسانی که دو طرف زید ایستاده اند، در حالی که صف جلو را نمی بینند:

۱. اشکال دارد بلکه باطل است. (حضرت امام)

۲. بنابر احتیاط واجب اقتدا آنها صحیح نیست.(آیات عظام: فاضل، صافی، زنجانی)

۳. نماز صحیح است. (آیات عظام: گلپایگانی، اراکی، خوئی، تبریزی، سیستانی، نوری، مکارم، وحید و بهجت)(۱)

ستون

کسی که پشت ستون ایستاده اقتدا کردن او چه حکمی دارد؟

الف) از طرف راست یا چپ بواسطه مأموم دیگر به امام متصل نیست:

نمی توانند اقتدا کنند. (اجماع)

ب) از طرف راست یا چپ بواسطه مأموم دیگر به امام متصل است:

۱- رساله مراجع، م۱۴۱۳. توضیح المسائل وحید، م۱۴۲۱ ؛ بهجت، وسیله النجاه، مساله ۱۰۳۸

۱- از افراد صف جلو کسی را می‌بیند:

جماعت صحیح است. (اجماع)

۲- ولی اگر از صف جلو حتی یکنفر را هم نبیند:

جماعتش صحیح است (مشهور)

جماعتش صحیح نیست. (آیات عظام: امام، زنجانی) (۱)

وجود حائل در وسط نماز

آیا پیدا شدن حائل بعد از شروع نماز مُبطل جماعت است؟

بله، حدوث حائل مانند حائل ابتدایی مبطل جماعت است و نماز فرادی می شود. (اجماع) (۲)

عدم علم به حائل

اگر مأموم به حائل بین خود وامام علم نداشته باشد مثلاً نابینا باشد و اقتدا کند حکم نماز او چیست ؟

الف: اگر رکنی اضافه نکرده؛ جماعتش باطل می شود و نماز او به طور فرادی صحیح است. (اجماع)

ب: اگر رکنی اضافه کرده باشد؛ نماز فرادایش نیز باطل است. (اجماع) (۳)

۱- - رساله مراجع، م۱۴۱۴ و رساله وحید، ۱۴۲۲

۲- رساله مراجع، م۱۴۳۴ و منهاج، خوئی و سیستانی، ۷۹۷

۳- عروه الوثقی، القول فی شرایط الجماعه، م۱۱ ؛ منهاج، خوئی و سیستانی، م۸۰۲

حائل انسانی

اشاره

حائل انسانی دو قسم است:

الف :حائل مستقر

اگردر بین مأموم ین کسی باشد که نماز نمی‌خواند و واسطه اتصال دیگر مأموم ین باشد، نماز چه حکمی دارد؟

در این صورت حائل محسوب شده و جماعت باطل است. (مشهور)

حائل نیست مگر اینکه صفی از مردم باشند که نماز نمی خوانند و یا چیزی شبیه این. (آیت ا...مکارم)(۱)

ب:حائل موقتی

آیا حائل غیر مستمر مُبطل جماعت است؟

حائل غیر مستمر مانند عبور یک انسان از جلوی مأموم مبطل جماعت نیست ولی اگر عبور انسان مستمر و پیوسته باشد مبطل جماعت است. (مشهور)

در صورتی که عبور انسان به صورت پیوسته، صدق ساتریت داشته باشد، مُبطل جماعت است .(آیت ا... مکارم)(۲)

۱- عروه ، ج۱ ، فصل فی شرائط الجماعه احدها؛ منهاج الصالحین، سیستانی و خوئی، ج۱، ذیل مساله ۷۹۴ ، شرائط الجماعه الاول؛ الأحکام الواضحه (للفاضل)؛ ص: ۲۰۸ ، ذیل مساله ۸۴۴ ، شرائط الجماعه الاول

۲- عروه الوثقی، القول فی شرایط الجماعه، م۱۲؛ تحریر الوسیله، القول فی الشرایط الجماعه، م۶ و منهاج، خوئی و سیستانی، م ۸۰۰

۲ عدم فاصله بین مأمومین وامام و بین خود مأمومین

اگر مأموم فقط از سمت راست یا چپ متصل باشد، چه مقدار فاصله از شخص کناری برای او جایز است؟

اگر به انـدازه فاصـله (گشادی) بین دو قـدم (بین دو پا) باشد، جماعتش صـحیح است. (حضـرت امام آیات عظام: مقام معظم رهبری، اراکی)

بنابر احتیاط واجب، باید بیشتر از یک قدم بزرگ فاصله نباشد .(آیات عظام: سیستانی، گلپایگانی، صافی؛ وحید(۱))

بیشتر از یک قدم معمولی نباشد. (آیت ا...فاضل)

بنابر احتیاط واجب، باید بیشتر از یک متر فاصله نداشته باشد. (آیات عظام: خوئی(۲) وتبریزی)

بنا بر احتیاط واجب باید، به قدر یک انسان که به سجده رفته است، فاصله داشته باشد. (آیات عظام: زنجانی؛ بهجت فتوی)

اگر یـک یا چنـد قـدم میان امام و مأموم یا مأمومین با یکـدیگر فاصـله باشـد، بطوری که به آن جماعت گوینـد مانعی نـدارد، بنابراین فاصـله شدن یک یا دو نفر که نماز نمی خوانند مانعی ندارد، ولی مسـتحبّ است که صفوف کاملاً به هم متّصل باشد. (آیت ا... مکارم) (۳)

۱- توضیح المسائل وحید، م ۱۴۴۴ و منهاج، ج ۱ ،ص ۲۳۲ ،الثالث.
۲- لازم به ذکر است که نظر ایشان در توضیح المسائل احتیاط واجب است و در منهاج ،ج ۱ ،ص ۲۳۲، الثالث فتوا می باشد.
۳- رساله مراجع م۱۴۳۶، رسـاله مکارم، مساله ۱۲۴۳ و مقام معظم رهبری، اسـتفتائات، ۲۳۲ ؛ منهاج خوئی و سیسـتانی، بالای مساله ۷۹۶ ، بخش الثالث

فاصله بین امام و مأموم یا صف جلو وصف عقب تا چقدر مُبطل جماعت نیست؟

نبایـد فاصـله زیـاد باشـد واحوط این است که بین موقف امـام یـا موقف صف جلو بـا سـجدگاه افراد متأخر، بیشتر از یک قـدم متعـارف فاصـله نباشـد واحـوط از آن ایـن اسـت که هیـچ فاصـله نباشـد. (حضـرت امـام و مقـام معظم رهـبری؛ آیـات عظـام: گلپایگانی، فاضل)

بنابر احتیاط واجب، باید بیشتر از یک قدم بزرگ فاصله نباشد. (آیت ا...سیستانی)

اگر یک یا چند قدم میان امام و مأموم ین و یا مأمومین با یکدیگر فاصله باشد، بطوریکه به آن جماعت بگویند اشکال ندارد . (آیت ا...مکارم)

به قـدر جسـد یـک انسانی که در حال سـجده است بیشتر نباشـد، و کمتر از این هم مثل انـدازه یک قـدم نیز اشـکالی نـدارد. (بهجت)

باید بیش از اندازه ای که به یک قدم بلند (قدم متعارف ؛ خوئی) طی می شود فاصله نباشد، و احتیاط مستحب آن است که جای سجدهٔ مأموم، با جای کسی که جلوی او ایستاده، فاصله نداشته باشد. (خوئی و وحید)(۱)

۱- تحریر الوسـیله القول فی الشرایط الجماعه الامر الثالث؛ منهاج الصالحین سیستانی و خوئی ص۲۳۲ بالای مساله ۷۹۶ الثالث ؛ رسـاله مکـارم مساله ۱۲۴۳ وسـیله النجـاه ص ۲۸۷ م ۱۰۳۳ شـرائط جمـاعت الثالث الاحکام الواضـحه فاضل شـرائط جماعت الثـالث ؛ هـدایه العباد (للگلبایگانی)، ج ۱، ص: ۲۴۴ شـرائط جماعت الثالث توضـیح المسائل (وحید)، ص: ۲۸۳ مساله ۱۴۴۳. لازم به ذکر است که آیت ا...وحید در منهاج از واژه خطوه (قدم معمولی) اسـتفاده کرده اما در توضیح المسائل کلمه قدم بلند آمده است.

فرادی شدن نماز بعض مأمومین

اگر نماز افراد صف جلو به خاطر مسافر بودن در دو رکعت تمام شد، حکم نماز صفهای بعد چیست؟

۱. بیشتر از یک قدم :

بقاء جماعت اشکال دارد و بنا بر احتیاط واجب نماز فرادی می شود، اگرچه بلا فاصله اقتدا کنند. (حضرت امام، آیات عظام: مقام معظم رهبری، سیستانی، زنجانی)

نماز صف بعد فرادی می شود. (آیات عظام: گلپایگانی، صافی)

اگر بلا فاصله صف جلو اقتدا کنند، جماعت صحیح است؛ در ضمن مجرد فاصله شدن به یک صف، به جماعت آسیب نمی رساند ولو بلافاصله اقتدا نکنند. (آیت ا... مکارم)

اگر بلا فاصله صف جلو اقتدا کنند، جماعت صحیح است. (آیات عظام: خوئی، وحید ، تبریزی، اراکی)

۲. کمتر از یک قدم :

نماز صف بعد درست است، چه صف جلو اقتدا کنند چه اقندا نکنند. (مشهور)

اگر صف جلو اقتدا کنند، جماعت صحیح است وگرنه فرادی می شود .(آیات عظام: سیستانی، وحید) .(۱)

نکته : آیت ا...خوئی بحث فاصله را مطرح

۱- تحریر الوسیله القول فی الشرایط الجماعه م۷ رساله مراجع م ۱۴۳۸ و رساله وحید، م ۱۴۴۶، اجوبه الاستفتائات، س۵۷۷ ؛ عروه مساله ۱۹ و ۱۵، شرائط الجماعه و منهاج، سیستانی و خوئی، مساله ۷۹۹

نفرموده اند .

اگر در اثنا نماز فاصله بین امام و مأموم یا بین دو مأموم که یکی واسطه در اتصال دیگری با امام است زیاد شود آیا جماعت صحیح است؟

جماعت باطل شده :

الف: قهرا فرادی می شود. (حضرت امام، آیات عظام: اراکی، گلپایگانی، صافی ، بهجت، فاضل و نوری)

ب: قصد فرادی لازم نیست. (آیات عظام: سیستانی، خوئی، وحید، تبریزی احتیاط مستحب قصد فرادی) (۱)

فاصله بچه ممیز

اگر بچه ممیز در بین صف جماعت باشد آیا جماعت صحیح است؟

چنانچه ندانند نماز او باطل است می توانند اقتدا کنند. (مشهور)

مطلقاً صحیح است چرا که فاصله شدن یک یا چند نفر که نمازشان باطل است، مانعی ندارد. (آیت ا... مکارم)

در صورتی که بدانند نماز او صحیح است، می توانند اقتدا کنند و اگر شکّ در صحّت نماز او داشته باشند و فاصله زیاد باشد، که اتّصال بقیهٔ صف به امام به وسیلهٔ آن طفل باشد، اقتدا مشکل است، ولی اگر یک نفر باشد اشکال ندارد.(آیات عظام: گلپایگانی، صافی)

۱- عروه الوثقی، القول فی شرایط الجماعه، م۱۸ و منهاج، خوئی و سیستانی، م ۸۰۴ ؛ رساله مراجع، م۱۴۳۷ و رساله وحید، ۱۴۴۶

اگر بین کسانی که در یک صف ایستاده اند، یک نفر که نمازش باطل است یا بچۀ ممیّزی که ندانند نماز او صحیح است فاصله شود، در صورتی که از جهت مأموم دیگر اتّصال به جماعت نباشد بنابر احتیاط واجب نمی شود اقتدا کرد.(آیت ا... وحید) (۱)

محل ایستادن امام بالاتر از مأموم نباشد

آیا جایز است محل ایستادن امام از محل ایستادن مأموم بلندتر باشد؟

جایز نیست ولی اگر به مقدار کم (به مقدار بسیار کم؛ مکارم) بلندتر باشد (بطوریکه عرفاً آن را بلندی حساب نکنند، آیت ا...سیستانی) اشکال ندارد. (مشهور)

جایز نیست ولی اگر به مقدار کم مثلاً کمتر از یک وجب بلندتر باشداشکال ندارد. (اراکی، بهجت، خوئی، تبریزی) (۲)

مقدار بلندی جای مأموم از امام

مقدار بلندی جای مأموم از امام تا چه اندازه مجاز است ؟

ملاک صدق جماعت است برآن، ولو اینکه ساختمانهای چند طبقه باشد. (مشهور)

اگر بلندی به مقدار متعارف زمان قدیم باشد، جماعت صحیح است ولی اگر بلندی در حد

۱- عروه، شرائط جماعت، م۲۲ ؛ رساله مراجع، م۱۴۱۷ ؛رساله وحید، مسأله ۱۴۲۵ و منهاج، خوئی و سیتانی، م ۸۰۵

۲- رساله مراجع، م۱۴۱۵و رساله وحید، ۱۴۲۳

ساختمانهای چند طبقه باشد: جماعت اشکال دارد. (حضرت امام) (۱)

اتصال در طبقات

اگر صفوف جماعت بخواهد در طبقات مختلف تشکیل شود، چگونه باید بین آنها اتصال برقرار کرد؟

در صورتی که طبقات نسبت به یکدیگر علوّ فاحش نداشته باشد و کسی که در صف اول هر طبقه می ایستد، از صف قبل از خودش در طبقه قبل و لو یک نفر را ببیند، نماز صحیح است.(حضرت امام)(۲)

اگر یک نفر از صف پائین را که به واسطهٔ او اتّصال حاصل است ببینند، نماز صحیح است و هم چنین است حکم در سایر طبقات.(آیت ا...گلپایگانی)(۳)

وظیفه مأموم در رکعت اول و دوم

اشاره

وظیفه مأموم در رکعت اول و دوم درحالی که امام در حال خواندن قرائت است چیست ؟

الف: نمازهای اخفاتی (آهسته خواندن حمد و سوره):

مأموم نباید در دو رکعت اول نماز حمد وسوره بخواند.(حضرت امام آیات عظام: نوری، خوئی،

۱- رساله مراجع، م۱۴۱۶ و رساله وحید، ۱۴۲۴

۲- استفتاءات (امام خمینی)؛ ج ۱، ص۲۸۲

۳- مجمع المسائل (للگلبایگانی)؛ ج ۱، ص۲۳۲

تبریزی، وحید)(۱)

بنابر احتیاط واجب نخواند.(آیات عظام: سیستانی، مکارم، فاضل)(۲)

مکروه است حمد وسوره را بخواند. (آیات عظام: اراکی، گلپایگانی، صافی، بهجت)(۳)

نکته : مشهور مراجع می فرمایند وظیفه ترک قرائت است. (به فتوی یا به احتیاط) ولی مستحب است مشغول به ذکر تسبیح و تحمید وصلوات باشد .(۴)

ب: نمازهای جهریه:

۱– اگر صدای امام را بشنود:

ولو اینکه کلمات را تشخیص نمی دهد باید حمد وسوره را نخواند. (مشهور)

بنابر احتیاط واجب نخواند. (آیات عظام: صافی، گلپایگانی، بهجت)(۵)

نکته : در نمازهای جهریه که صدای امام شنیده می شود:

۱ ترک قرائت، واجب ۲ سکوت، احتیاط مستحب ۳ ذکر، جایز است.(مشهور)(۶)

۱- . تحریر الوسیله، ج۱ ،ص۲۷۱.توضیح المسائل مراجع، ج۱ ،ص۷۹۵، م۱۴۶۶ و رساله وحید، ۱۴۷۴

۲- منهاج اصالحین، سیستانی، ج۱ ، ص۷۹۵ ، م۸۱۲ ؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، ص۷۹۵ ، م۱۴۶۶

۳- توضیح المسائل مراجع، ج۱، ص۷۹۵، م۱۴۶۶؛ تحریر الوسیله، ج۱ ، ص ۲۷۱

۴- عروه الوثقی، ج۱ ، فصل فی احکام الجماعه، م۱ ؛تحریر الوسیله، ج۱، ص۲۷۱؛ توضیح المسائل، مراجع، ج۱ ، ص۷۹۵ ، م۱۴۶۶

۵- توضیح المسائل مراجع، ج۱، ص۷۹۴، م۱۴۶۲ و رساله وحید، ۱۴۷۰

۶- عروه الوثقی، ج۱، فصل فی احکام الجماعه، م۱

۲– اگر صدای امام را نشنود:

مستحب است (جایز است؛ مکارم) که حمد وسوره را بخواند ولی باید آهسته بخواند واگر سهواً بلند بخواند، اشکال ندارد. (مشهور)

احتیاط این است که به نیّت جزئیت نخواند، بلکه به قصد قربت مطلقه بخواند.(آیات عظام: صافی؛ وحید فتوی) (۱)

۳– اگر بعضی از کلمات امام را بشنود:

احتیاط واجب ترک حمد وسوره است، مطلقاً. (مشهور)

می تواند آن مقدار را که نمی شنود به قصد قربت مطلقه بخواند . (آیات عظام: سیستانی، وحید)

بنابر احتیاط واجب همان مقدار از حمد وسوره را نخواند. (آیت ا... بهجت)(۲)

آیا در حکم نشنیدن صدای امام، فرقی بین علت نشنیدن دارد؟

فرقی در حکم عدم سماع بین اینکه به خاطر دوری باشد یا اصلا مأموم ناشنوا باشد، یا به خاطر صداهای زیاد اطراف باشد، نیست.(مشهور)

ناشنوا بنا بر احتیاط واجب حمد وسوره نخواند. (آیت ا... مکارم) (۳)

مأموم صدایی می شنود ولی نمی‌داند صدای

۱– توضیح المسائل مراجع، ج۱، ص۷۹۴، م۱۴۶۲؛رساله وحید، ۱۴۷۰

۲– توضیح المسائل مراجع، ج۱، ص۷۹۴، م۱۴۶۳؛رساله وحید، ۱۴۷۱

۳– عروه الوثقی، ج۱ ،.فصل فی احکام الجماعه، م۲

امام است یا صدای کسی دیگر، آیا می‌تواند حمد و سوره بخواند؟

می تواند حمد وسوره بخواند.(مشهور)

احتیاط مستحب حمد وسوره نخواند. (آیت ا... اراکی)

می تواند به قصد قربت مطلقه حمد وسوره بخواند.(آیات عظام: گلپایگانی، صافی، فاضل، وحید)

بنابر احتیاط واجب، حمد وسوره نخواند.(آیت ا... مکارم)(۱)

در هنگامی که امام در حال خواندن قرائت است آیا بر مأموم رعایت طمانینه واجب است؟

رعایت طمأنینه برای مأموم واجب نیست، گرچه احتیاط مستحب آن است که رعایت کند.(مشهور)

رعایت طمأنینه واجب، لازم است.(آیت ا... مکارم) (۲)

اگر مأموم در رکعت دوّم امام اقتدا کرد آیا می تواند قنوت و تشهد را بخواند؟

خواندن قنوت و تشهد مستحب است ولی در موقع تشهد، از باب تبعیت ازامام بنشیند و بنابراحتیاط این است که در موقع تشهد به حالت تجافی بنشیند. (مشهور)

احتیاط مستحب به حالت تجافی بنشیند.(آیت ا...بهجت) (۳)

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۱، م۱۴۶۴ و رساله وحید، ۱۴۷۳ و ۱۴۷۰

۲- عروه الوثقی، ج۱، فصل فی احکام الجماعه، م۶

۳- - عروه، احکام جماعت، مساله ۱۹ و مسائل منتخبه، سیستانی ،۳۹۱ ؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱، ص۷۸۵، م۱۴۳۹ و رساله وحید، ۱۴۴۷

وظیفه مأموم در رکعت سوم و چهارم

اشاره

آیا امام جماعت در رکعت سوم وچهارم هم متحمل قرائت مأموم می شود؟

امام جماعت فقط قرائت دو رکعت اول را از طرف مأموم متحمل می شود و در رکعت سوم وچهارم، برخود مأموم واجب است که یا یک حمد بخواند و یا تسبیحات اربعه را بگوید. (حمد و یا تسبیحات را چه در نمازهای جهریه و چه در نمازهای اخفاتیه مطلقاً باید آهسته بخواند) (مشهور)

بنابر احتیاط واجب در نمازهای جهریه فقط تسبیحات را بخواند. (آیات عظام: خوئی، مکارم، تبریزی)

بنابر احتیاط واجب اگر صدای امام را می شنود، فقط تسبیحات را بخواند. (آیت ا... فاضل)

بنابر احتیاط واجب اگر صدای امام را می شنود، در نمازهای جهریه فقط تسبیحات را بخواند. (حضرت امام) (۱)

اگر مأموم بداند در صورتی که در رکعت سوم یا چهارم به امام اقتدا کند، اگر حمد را بخواند به رکوع نمی رسد وظیفه اش چیست؟

بنابر احتیاط واجب باید صبر کند، تا امام به رکوع رود و بعد اقتدا کند. (اجماع)(۲)

اگر مأموم در دو رکعت آخر نماز چهاررکعتی

۱- عروه الوثقی، ج۱،فصل فی احکام الجماعه، م۱۸ ، تحریر احکام جماعت، مساله ۱ ؛رساله مراجع، مساله ۱۰۰۵ و منهاج، خوئی، مساله ۶۲۵ ؛

۲- توضیح المسائل مراجع، م۱۴۴۱ و عروه، احکام جماعت، مساله ۲۴ ؛ و رساله وحید، ۱۴۴۹

به امام اقتدا کرد، آیا لازم است حمد و سوره را بخواند؟

در این صورت بر مأموم لازم است، خودش حمد وسوره را بخواند ولی اگر به اندازه خواندن سوره مهلت پیدا نکرد، حمد را تمام کند. (اجماع)(۱)

اگر مأموم در دو رکعت آخر نماز امام که دو رکعت اول اوست، به اندازه خواندن حمد هم فرصت پیدا نکرد وظیفه اش چیست؟

الف: تمام کردن حمد؛

باید حمد را تمام کند ودر سجده به امام ملحق شود و می تواند احتیاطاً نیّت فرادی کند. (امام، نوری و بهجت)

نکته: آیت ا...بهجت؛ در رکعت اول مأموم قصد فرادی کرده وحمد را تمام کند و بقیه نماز را خودش بخواند و در رکعت دوم، مأموم مثل نظر حضرت امام است.

احتیاط واجب این است که حمد را تمام کند و در سجده به امام ملحق شود و احتیاط مستحب نماز را اعاده کند. (آیات عظام: صافی، گلپایگانی { آیت ا... مکارم: باید دوباره نماز را اعاده کند. })

باید حمد را تمام کند و در سجده به امام ملحق شود و احتیاط مستحب نماز را اعاده کند. (آیت ا...زنجانی)

۱- عروه الوثقی، ج۱ ، فصل فی احکام الجماعه، م۱۸ ؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، ص۷۸۷، م۱۴۴۲

ب: قطع حمد ؛

می توانـد حمـد را قطع کنـد و با امام به رکوع رود؛ ولی احتیاط مسـتحب این است که نماز را به نیّت فرادی تمام کند. (آیت ...سیستانی)

لکـن احتیـاط واجب آن است که نمـاز اعـاده شـود، البته احتیاطـا قرائت را تـا حـد ممکن رسـیدن به رکـوع ادامه دهـد. (آیت ا...فاضل)

ج: تبدیل به فرادی ؛

بنابر احتیاط واجب فرادی نماز را تمام کند. (آیات عظام: خوئی، تبریزی، وحید) (۱)

اگر مـأموم یقین دارد که اگر سـوره را بخوانـد به رکـوع امـام می رسـد اگر سوره را بخوانـد وبه رکـوع نرسـد حکم نمـازش چیست؟

جماعتش صحیح است. (مشهور)

در صورتی که متابعت عرفی بهم نخورد، جماعتش صحیح است. (آیات عظام: تبریزی، زنجانی، سیستانی، مکارم، وحید)

جماعتش صحیح نیست و تبدیل به فرادی می شود. (آیت ...خوئی) (۲)

اگر مأموم می‌داند که اگر سوره را بخواند، به رکوع امام نمی‌رسد و عمداً سوره را خواند، حکم نمازش چیست؟

نمازش صحیح است.(حضرت امام، آیات

۱- تحریر الوسیله، ج۱، احکـام جمـاعت، مساله ۵، توضیـح المسائـل مراجع، ذیل مساله۱۴۴۲، عروه الـوثقی، ج۱ ، .فصـل فی احکـام الجماعه، م۱۸، هـدایه العبـاد، سـید گلپایگانی، ج۱، ص۲۴۷ ، م۱۲۳۰و هـدایه العبـاد، صافی، ج۱ ، ص۲۰۹، م۱۲۲۶، توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، ص، ۷۸۷، ذیل م؛۱۴۳۹ منهاج الصالحین، سید خوئی، وحید ج۲ ، ص۲۳۷، م۸۱۳
۲- توضیح المسائل مراجع، ج۱، ص۷۸۸، م۱۴۴۵ ؛ عروه الوثقی، ج۱ .فصل فی احکام الجماعه ، م۲۱ ؛ وحید، رساله، م ۱۴۵۳

عظام: نوری و فاضل)

نمازش اشکال دارد، مگر اینکه به وظیفه فرادی عمل کرده باشد. (آیت ...اراکی)

نمازش اشکال دارد و احتیاطا دوباره بخواند. (آیات عظام: صافی، گلپایگانی، مکارم)

جماعتش باطل می شود وباید به وظیفه منفرد عمل کند. (آیات عظام: سیستانی، خوئی، تبریزی، وحید)

جماعتش باطل و بنابر احتیاط نماز را به صورت فرادی تمام کند. (آیت ...زنجانی)(۱)

در نماز جماعت کیفیت قرائت مأموم از جهت جهر واخفات چگونه باید باشد؟

بر مأموم واجب است که قرائت حتی بسم ا... را به صورت آهسته بخواند چه در نمازهای اخفاتی وچه جهریه و فرق نمی کند که قرائت مستحب باشد مثل اینکه صدای امام را در نماز های جهریه نمی شنود؛ یا قرائت واجب باشد مثل اینکه یک رکعت از امام عقب است. (اجماع)(۲)

تبعیت در افعال

آیا متابعت مأموم از امام در افعال نماز واجب است؟

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، ص۷۸۷، م۱۴۴۳ ؛ عروه الوثقی، ج۱ ،.فصل فی احکام الجماعه ، م۲۱ ؛ وحید، رساله، م ۱۴۵۱

۲- عروه الوثقی، ج۱ .فصل فی احکام الجماعه، م۲۲. تحریر الوسیله، ج۱ ، ص۲۷۲، م۷ ؛ هدایه العباد، سید گلپایگانی، ج۱ ، ص۲۴۷ ، م۱۲۳۲و هدایه العباد، صافی، ج۱ ، ص۲۰۹، م۱۲۳۱. منهاج االصالحین، سیستانی، ج۱ ، ص۲۶۸، م۸۱۴ ؛ منهاج الصالحین، سید خوئی ، وحید ، ج۲ ، ص۲۳۸، م ۸۱۴، اجوبه الاستفتائات ، س ۵۷۰.

متابعت در افعال بر مأموم واجب است، یعنی افعال نماز را یا باید با امام یا کمی بعد از امام انجام دهد.(مشهور)

احتیاط در این است که با امام هم انجام ندهد، بلکه کمی بعد از امام انجام دهد. (آیت ا...بهجت) (۱)

تبعیت در اقوال و اذکار

آیا در نماز جماعت مأموم باید در اقوال هم از امام تبعیت کند ؟

متابعت از امام در اقوال واجب نیست، (غیر از تکبیره الاحرام و سلام که بحثش می‌آید) یعنی لازم نیست متأخر از امام جماعت یا هم زمان با امام، اذکار را بگوید و فرقی بین اذکار واجب و مستحب نیست و فرقی نمی کند که اذکار را از امام بشنود یا نشنود، اگر چه احتیاط مستحب است متأخراز امام انجام دهد خصوصاً جایی که صدای امام را می شنود. (اجماع)(۲)

سلام دادن قبل از امام

آیا مأموم می تواند قبل از امام سلام نماز را بگوید واگر سلام داد حکم نمازش چیست؟

اگر مأموم پیش از امام عمداً هم سلام دهد، نمازش صحیح است.(مشهور؛ گلپایگانی صافی: بنابر احتیاط مستحب زودتر سلام ندهد.)

۱- توضیح المسائل مراجع، ج۱، م۱۴۷۰ و رساله وحید، ۱۴۷۸

۲- عروه الوثقی، ج۱، فصل فی احکام الجماعه، م۱۳؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱، م۱۴۶۹ و رساله وحید، م ۱۴۷۷

نمازش به صورت جماعت صحیح است. (آیت ...سیستانی)

اگر سهواً سلام دهد، نمازش اشکال ندارد و ظاهر این است که اگر عمداً هم سلام دهد، در صورتی که از اول نماز قاصد نبوده نمازش صحیح است. (آیات عظام: خوئی، وحید)

اگر عمداً سلام دهد نمازش اشکال دارد، یعنی بنابر احتیاط واجب نماز را اعاده کند؛ ولی اگر نیّت فرادی کرده یا سهواً سلام داده، نمازش صحیح است.(آیت ا... فاضل)

اگر عمداً هم سلام دهد، بنابر اقوی نمازش صحیح است ولی احتیاط در این است که اگر عذری ندارد و می‌خواهد قبل از امام سلام دهد، قصد انفراد کند. (آیت ا... بهجت) (۱)

گفتن تکبیره الاحرام قبل از امام

آیا مأموم می تواند قبل از امام تکبیره الاحرام بگوید ؟

مأموم نباید تکبیره الاحرام را پیش از امام بگوید. (اجماع)

بلکه بنابر احتیاط واجب، تا تکبیر امام تمام نشده تکبیر نگوید. (مشهور)

بلکه بنابر احتیاط مستحب تا تکبیر امام تمام نشده، تکبیر نگوید. (آیت ا...سیستانی)

باید تا تکبیر امام تمام نشده، تکبیر

۱- عروه الوثقی، ج۱، فصل فی احکام الجماعه، م۱۳؛ منهاج الصالحین، سیستانی، ج۱، ص۲۶۸م ،۸۱۵ توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، م۱۴۶۸. توضیح المسائل، آیت الله وحید، م ۱۴۷۶

نگوید. (آیت ا... اراکی) (۱)

آیا مأموم می‌تواند در رکوع یا سجده ذکر زیادتری از امام بگوید ؟

مأموم می تواند ذکرهای زیادتری در نماز بگوید که امام آنها را نمی گوید وهمچنین می تواند ذکرهای مستحبی که امام ترک کرده است را بگوید. (اجماع)(۲)

قطع نماز به خاطر درک نماز جماعت

در حال خواندن نماز مستحبی نماز جماعت اقامه شود، آیا می شود نماز مستحبی را رها کرد؟

الف: چنانچه اطمینان ندارد که اگر نماز مستحبی را تمام کند به جماعت برسد ولو برای درک رکعت اول باشد:

مستحب است، نماز مستحبی را رها کند ومشغول نماز واجب شود. (اجماع)(۳)

ب: قطع نافله برای رسیدن به تکبیره الاحرام جماعت:

مستحب است، نماز مستحبی را قطع کند. (مشهور)(۴)

در استحباب قطع نافله قبل از تکبیره الاحرام

۱- - عروه، احکام جماعت، مساله ۱۳ ، توضیح المسائل مراجع، ج ۱ ، م۱۴۶۷ و رساله وحید، م ۱۴۷۵

۲- عروه الوثقی، ج ۱ .فصل فی احکام الجماعه، م۱۵. منهاج الصالحین، خوئی، وحید، ج۲، ص۲۴۷ ،م ۸۲۱ ؛ منهاج الصالحین، سیستانی، ج ۱، ص ۲۷۰ ، م ۸۲۱.

۳- توضیح المسائل مراجع، ج ۱ ، ص۷۸۹، م۱۴۴۹ و رساله وحید، ۱۴۵۷

۴- عروه، احکام جماعت، مساله ۲۷

تأمل است. (آیت ا... مکارم)(۱)

اگر نماز گزار در حال خواندن نماز سه رکعتی یا چهار رکعتی واجب باشد و نماز جماعت شروع شود، وظیفه‌اش چیست؟

اگر از محلّ عدول تجاوز نکرده باشد، یعنی به رکوع رکعت سوم نرفته باشد و می ترسد (بلکه اگر هم نترسد خوئی) که اگر نماز را تمام کند به جماعت (ولو رکعت اول) نرسد، مستحب است به نیّت نماز مستحبی نماز را دو رکعتی تمام کند وخود را به جماعت برساند. (مشهور)

چنانچه وارد رکعت سوم نشده است و می ترسد ... . (آیت ا... مکارم)

اگر با تمام کردن نماز مستحبی هم نمی تواند خود را به جماعت برساند، نماز مستحبی را بشکند وخود را به جماعت برساند. (آیت ا...زنجانی)

و حتی جایز است نماز واجب خود را بشکند تا به جماعت برسد، ولی احتیاط مستحب است این کار را نکند. (آیت ا... سیستانی)(۲)

تجافی در تشهد

کسی که یک رکعت از امام عقب مانده باشد، وقتی امام تشهد رکعت آخر را می خواند، وظیفه اش چیست؟

عدول به انفراد و برخاستن جایز است، اگرچه

۱- عروه، احکام جماعت، مساله ۲۷

۲- عروه، احکام جماعت، مساله ۲۷ ؛ منهاج، ج۱ ، مساله ۸۲۸ ؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، ص۷۹۰، م۱۴۵۰ و رساله وحید، ۱۴۵۸

مستحب است تا سلام امام به صورت متجافی بنشیند. (مشهور آیات عظام: خوئی، تبریزی: ولی چنانچه اگر از اوّل قصد انفراد داشته، محلّ اشکال است).

احتیاط آن است که صبر کند تا امام سلام نماز را بگوید، بعد برخیزد. (آیت ا... مکارم)

احتیاط واجب این است که در حال تشهد امام به حالت تجافی بنشیند و بعد برخیزد و صبر کردن برای سلام لازم نیست. (آیات عظام: صافی، گلپایگانی)

اگر قصد انفراد نکند، بنابر احتیاط واجب انگشتان دست و سینهٔ پا را به زمین بگذارد و زانوها را بلند نگه دارد، صبر کند تا امام سلام نماز را بگوید و بعد برخیزد، اگر در همان جا بخواهد قصد انفراد نماید مانعی ندارد، ولی چنانچه از اوّل قصد انفراد داشته، محلّ اشکال است. (آیت ا... وحید)

بنابر احتیاط تجافی کند و بعد از سلام برخیزد ولی می تواند قصد فرادی کرده وتشهد نخواند و برخیزد. (آیت ا... زنجانی)(۱)

مستحبات نماز جماعت

۱. امام در وسط صف بایستد وکسانی در صف اول بایستند که در علم و کمال و عقل و ورع و تقوی، مزیّتی بر دیگران داشته باشند و افضل آنها در جانب راست از صف اول بایستد، زیرا که آن افضل صفوف است.

۱- عروه، فی مستحبات جماعت، مساله ۹؛ توضیح المسائل مراجع، ج۱ ، ص۷۹۰، م۱۴۵۲؛.توضح المسائل وحید، ص۲۵۸، م۱۴۶۰

۲. صفهای جماعت منظّم وبین افراد فاصله نباشد.

۳. مستحب است بعد از گفتن قد قامت الصلاه ، مأمومین برخیزند.

۴. امام حال اضعف مأمومین را رعایت کند وعجله نکند تا افراد ضعیف به او برسند و قنوت و رکوع و سجود را طول ندهد، مگر اینکه همه کسانی که به او اقتدا کرده اند، مایلند.

۵. امام ذکرها وقرائت را بلند بخواند تا دیگران بشنوند ولی به حدّ مفرط نرسد.

۶. امام در رکوع بفهمد کسی تازه رسیده و می خواهد اقتدا کند، رکوع را دو برابر همیشه طول دهد و بعد برخیزد، اگرچه بفهمد کس دیگری هم برای اقتدا وارد شده است.

۷. ایستادن نزدیک امام مستحب است .

۸. صفها نزدیک هم باشند.

۹. جانب راست صفوف بایستد که افضل از جانب چپ آن است و لکن در نماز میّت صف آخر افضل است.

۱۰. بعد از خواندن سوره حمد توسط امام، مأموم بگوید:« الحمد لله رب العالمین».

۱۱. آنکه صفها راست و معتدل باشد و شانه های مأمومین با یکدیگر محاذی باشد و جای خالی در صفوف نگذارند.

۱۲. صفها نزدیک یکدیگر باشد به نحوی که ما بین آنها زیادتر از مقداری که بتوانند سجده کنند، نباشد. (۱)

۱- رساله مراجع، ۱۴۸۰ الی ۱۴۸۷ ؛ عروه، ج۱، مستحبات جماعت

مکروهات نماز جماعت :

۱. اگر در صـفهای جماعت جا با شـد، مکروه است انسان تنها بایستد. بلکه باید هر گاه صف ها پر باشد پهلوی امام بایستد یا در آخر یکی از صفوف.

۲. مأموم ذکرهای نماز را طوری بگوید که امام بشنود.

۳. اقتدا مسافر در نمازهایی که باید قصر بخواند به کسی که تمام می خواند و بالعکس، مکروه است .

۴. صحبت کردن بعد از قول قد قامت الصلاه، بلکه این کار در غیر جماعت هم مکروه است و در جماعت شدید تر است.

۵. نافله به جا آوردن بعد از گفتن «قَدْ قامَتِ الصَّلاه»، بلکه حتی بعد از شروع در اقامه .

فصل دوم: احکام مسافر

اشاره

بحث اول: شروط شکسته شدن نماز

اشاره

شکسته شدن نماز (قصر) یعنی نمازهای چهاررکعتی را دو رکعت، مانند نماز صبح، بخوانیم. مسافر باید نماز خود را شکسته بخواند. البته این، شروطی دارد که درادامه می آوریم:

شرط اول: مسافت

اشاره

برای اینکه بتوانیم در سفر، نمازمان را شکسته بخوانیم، باید بین مبدأ و مقصد ما هشت فرسخ یا بیشتر فاصله باشد. هشت فرسخ به کیلومتر:

معادل ۴۳ کیلومتر است. (آیت ا... مکارم)؛

تقریباً معادل ۴۴ کیلومتر است. (سیستانی)؛(۱)

معادل ۴۵ کیلومتر است. (حضرت امام، مقام معظم رهبری، فاضل).(۲)

سفری که نماز در آن شکسته است، باید حداقل به مقدار هشت فرسخ کامل باشد و اگر مقدار کمی هم از هشت فرسخ کمتر باشد، باید نمازمان را کامل بخوانیم. (تمام مراجع).(۳)

مسافت را از کجا محاسبه کنیم؟

مسافت را از کجا محاسبه کنیم؟(۴)

برای محاسبهٔ این مسافت، باید:

۱- . توضیح المسائل مراجع، نماز مسافر، شرط اول.

۲- . گلپایگانی و صافی، هدایه العباد، مسئلۀ۱۱۰۶؛ در رسالۀ فارسی فرموده اند: « بعضی گفته اند این مقدار معادل ۴۴ کیلومتر است.»؛ تبریزی، استفتائات، ج۱، مسئلۀ۵۱۳؛ خامنه ای، استفتائات جدید در سایت ایشان، احکام بلاد کبیره.

۳- . العروه الوثقی، فصل فی صلاه المسافر، مسئلۀ۲.

۴- . العروه الوثقی، فصل فی صلاه المسافر، مسئلۀ۱۵؛ بهجت، توضیح المسائل، مسئلۀ۱۰۴۱؛ سیستانی، منهاج الصالحین، ج۱ ، ص۲۸۹، مسئلۀ۸۹۱.

دیوار شهر را درنظر بگیریم؛ برای شهری که دیوار ندارد، باید آخرین منزل های شهر را در نظر بگیریم. (حضرت امام، رهبری، مکارم، بهجت، فاضل، سیستانی)

شرط دوم: تصمیم به طی کردن هشت فرسخ

از ابتدای مسافرت، باید تصمیم گرفته باشیم که هشت فرسخ برویم (تمام مراجع)؛ یعنی بدانیم که هشت فرسخ راه را می پیماییم. (آیت ا... سیستانی)(۱) این تصمیم باید قطعی باشد، نه معلّق و وابسته به چیز دیگر. (تمام مراجع) کسی که نمی داند سفرش چند فرسخ خواهد شد، نمازش را باید کامل بخواند. (تمام مراجع)

شرط سوم: استمرارداشتن تصمیم

تصمیم ما (مسافر) بر طی کردن هشت فرسخ باید ادامه دار بوده و استمرار داشته باشد. حال اگر پیش از رسیدن به چهار فرسخ:

از تصمیم خود برگردیم یا مردد شویم، نمازمان را باید کامل بخوانیم. (تمام مراجع)(۲)

شرط چهارم: عبورنکردن از وطن و محل اقامت

شرط پنجم: حلال بودن سفر

اشاره

مسافر نمی تواند در سفری نماز خود را شکسته بخواند که برای گناه رفته است.

۱- . توضیح المسائل مراجع، احکام نماز مسافر، شرط دوم.

۲- . توضیح المسائل مراجع، شرط سوم نماز مسافر.

انواع سفر گناه

۱. خود سفر گناه است

اگر خود سفر گناه باشد، مسافر باید نمازش را کامل بخواند؛ مثل سفری که برای خود شخص ضرر دارد یا سفری که برخلاف نذر است، یعنی مثلاً نذر کرده است سفر نرود.

۲. هدف از سفر گناه است

برای نمونه، کسی برای دزدی به سفر رفته است. اگر این هدف از اول تا آخر سفر ادامه داشته باشد، باید نمازش را کامل بخواند. (تمام مراجع).

شرط ششم: خانه به دوش نباشد

کسانی که خانه و زندگی شان همراهشان است و خانه به دوش اند و وطن ثابتی ندارند، نمازشان را باید کامل بخوانند و مسافر محسوب نمی شوند؛ مانند دوره گردها، صحرانشین ها، عشایر، کارکنان کشتی درصورتی که منزلشان داخل کشتی است. البته اگر به دلیل دیگری مانند زیارت، به مسافرت بروند، آنگاه نمازشان را باید شکسته بخوانند.

شرط هفتم: شغلش مسافرت نباشد

به علت زیاد و دقیق بودن مسائل این بحث و فرق مبانی مراجع تقلید، اگر بزرگواری سؤالی در این رابطه داشت، به دفاتر پاسخگویی به مسائل شرعی حرم مطهر مراجعه کند

شرط هشتم: رسیدن به حد ترخص

اشاره

حد ترخص محدود ه ای از اطراف شهر یا روستا و منطقهٔ محل سکونت است که با رسیدن به آنجا، باید احکام مخصوصی را دربارهٔ نماز و روزه رعایت کنیم. برای نمونه، اگر تصمیم گرفته ایم به سفری برویم که هشت فرسخ یا بیشتر است، نمازمان را باید از حد ترخص شکسته بخوانیم. این محدوده معمولاً جایی است که صدای اذان شهر شنیده نمی شود یا دیوارهای شهر در آنجا دیده نمی شود.

حکم حد ترخص

حکم خروج از وطن برای سفر شرعی

با رسیدن به حد ترخّص، نمازمان را باید شکسته بخوانیم و قبل از رسیدن به آن، نمازمان را باید کامل بخوانیم (تمام مراجع).(۱)

بحث دوم: قطع کننده های سفر

اشاره

برخی عوامل باعث می شود مسافرت قطع شده و بر ما واجب شود که نمازمان را کامل بخوانیم. این عوامل را درادامه بررسی می کنیم.

اول: عبورکردن از وطن

اشاره

اگر به گونه ای سفر کنیم که هنگام سفر، از وطن خود عبور کنیم، سفرمان قطع می شود.

۱- . توضیح المسائل مراجع، نماز مسافر، شرط هشتم، قبل از مسئلهٔ۱۳۱۸.

وطن یعنی چه؟

وطن انواع مختلفی دارد:

۱. وطن اصلی

به فتوای مشهور مراجع تقلید: وطن اصلی جایی است که:در آنجا به دنیا آمده ایم و همان جا رشدونمو کرده.

۲. وطن اتخاذی

وطن اتخاذی جایی است که تصمیم می گیریم به قصد وطن در آن ساکن شویم و زندگی کنیم. (تمام مراجع)(۱)

دوم: قصد توقف ده روز

اشاره

مسافری که نمازش شکسته است، اگر قصد ده روز داشته باشد(یعنی بداند حداقل ۱۰روز کامل در محل اقامتش باقی می ماند) باید نمازش را کامل بخواند. حال اگر کسی شب و قبل از اذان صبح برسد ۱۰ روز وی، غروب آفتاب روز دهم (مشهور) به پایان می رسد ولی اگر بین روز برسد باید ۲۴۰ ساعت در مقصد بماند، یعنی اتمام ده روز اقامت وی، روز یازدهم و همان ساعت ورودش است. مثال بنده ساعت ۱۲ شب وارد مشهد شده ام ۱۰ روز من غروب آفتاب روز دهم تمام می شود ولی اگر ساعت ۹ صبح وارد مشهد شده باشم، برای کامل خواندن نماز باید قصد ماندن تا ساعت ۹ روز یازدهم را داشته باشم.(۲)

۱- . توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ۱۳۲۹.

۲- . توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ۱۳۳۶.

شروط قاصد ده روز

شروط قاصد ده روز(۱)

برای اینکه با قصـد اقامت ده روز بتوانیم نمازمان را کامل بخوانیم: بایـد اطمینان داشـته باشـیم که ده روز یا بیشتر در آن مکان می مانیم و مردّد نباشیم؛

خروج از محل اقامت

در تحقق قصـد ده روز، تصـمیم به خارج نشـدن از محل اقامت و حواشـی آن، لازم نیست. بنابراین اگر از ابتـدا تصـمیم گرفته باشـیم به بعضی از زمین ها و مزرعه ها یا باغ هایی سر بزنیم که متّصل به آن محل هستند، به گونه ای که رفتن به آنجا با قصد اقامت در آن محل منافات نداشته باشد، نمازمان را باید کامل بخوانیم.

اما اگر قصـد داشـته باشـیم بیشتر از این، مثلاً تا حـدّ ترخّص یا بیشتر از آن تا کمتر از چهارفرسـخی برویم و برگردیم، در اینجا دیدگاه های متفاوتی هست:(۲)

۱- . توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ۱۳۳۹.

۲- . العروه الوثقی، فصل فی قواطع السـفر، مسئلهٔ۸؛ توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ۱۳۳۸؛ وحید، توضیح المسائل، مسئلهٔ۱۳۴۶؛ خامنه ای، اجوبه الاستفتائات، سؤال۶۶۵. اگر در بین ده روز فقط یک مرتبه برویم و رفت وبرگشـتمان بیشتر از دو ساعت طول نکشـد، باید نمازمان را کامل بخوانیم (حضـرت امام)؛ اگر چند ساعتی از روز یا شب برای یک بار یا چند بار باشد، به شـرطی که مجموع ساعات خروج، از هفت ساعت بیشتر نشود، به قصـد اقامتمان ضـرر نمی زنـد و باید نمازمان را کامل بخوانیم (مقام معظم رهبری)؛ اگر تمـام یـک روز یـا تمـام یـک شب از آنجا خارج شویم، این با قصـد اقامت منافات دارد و بایـد نمازمان را شکسـته بخوانیم. اگر نصف روز خارج شویم و برگردیم، نمازمان کامل است، مگر این کار را به مقداری تکرار کنیم که عرفاً بگویند در یک جا اقامت نداریم. در این صورت، نمازمان را باید شکسـته بخوانیم (آیت الله سیستانی)؛ اگر قصد اقامت داریم، دیگر نبایـد سـفر کنیم؛ حتی برای یـک یـا دو ساعت. بنابراین اگر به مکان های نزدیک برویم که رفتن به آنجا با قصـد اقامت منافات نداشـته باشـد، نمازمـان کامـل است؛ وگرنه نمازمـان شکسـته است (آیت الله مکـارم)؛ اگر بیشتر از دو سـاعت به آنجا برویم، مثلاًـ بیشتر روز را برویم و شب برگردیم، بنـابه احتیاط واجب، نمازمان را بایـد هم شکسـته و هم تمام بخوانیم. اگر این کـار تکرار می شود و مـدت زمـان خروج در هر روز، بیشتر از زمان اقامتمان است، قصـد اقامت ده روز تحقق نیافته و نمازمان شکسـته است (آیت الله فاضـل)؛ اگر قسـمت عمـدهٔ روز را در محـل اقامت باشـیم، کافی است و نمازمان کامل است (آیت الله بهجت).

انصراف از اقامت ده روزه

انصراف از اقامت ده روزه(۱)

اگر تصمیم گرفتیم ده روز در جایی بمانیم و سپس منصرف شدیم، قبل از خواندن نمازی چهاررکعتی، باید نمازمان را شکسته بخوانیم (تمام مراجع). بعد از خواندن نمازی چهاررکعتی باید بقیهٔ نمازهایمان را نیز تا زمانی که آنجا هستیم، کامل بخوانیم (مشهور)

اگر در مکانی که تصمیم گرفته ایم ده روز در آنجا بمانیم، قبل از اینکه تصمیم بگیریم، چند روزی بوده ایم، نمی توانیم این مقدار زمانِ قبل از تصمیم گیری را جزء ده روز حساب کنیم. روزهای بعد از تصمیم گرفتن، جزء اقامت ده روزه حساب می شود، نه روزهای قبل از آن.

سوم: تردید سی روزه

اگر در مکانی توقف کنیم و ندانیم در این مکان چند روز خواهیم ماند و تردیدمان تا سی روز طول بکشد، در این سی روز، نمازمان را باید شکسته بخوانیم. از روزسی ویک بایدنمازمان را کامل بخوانیم.

۱- . توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۳۴۲.

احکام مسافر

آنچه از مسافر ساقط است

اگر مسافر شروط شکسته شدن نماز را (بحث اول) داشته باشد، برخی امور از گردنش ساقط می شود:

دو رکعت آخر نمازهای چهار رکعتی اش و باید نمازهای چهاررکعتی را دو رکعتی مانند نماز صبح بخواند؛

نافله های (نمازهای مستحب) نمازهای ظهر و عصر؛

نافلۀ نماز عشاء (وتیره). البته بنابر احتیاط مستحب، بهتر است آن را به امید ثواب (رجائاً) بخواند. (حضرت امام)

سفر بعد از وقت

سفر بعد از وقت(۱)

اگر وقت نماز شد و پس ازآن به سفر رفتیم، درحالی که هنوز نمازمان را نخوانده ایم، نمازمان را بعد از گذشتن از حد ترخص باید شکسته بخوانیم. (تمام مراجع)

رسیدن پس از وقت

اگر هنگامی که وقت نماز شد، مسافر بودیم و نمازمان را نخواندیم و درحالی که هنوز وقت باقی بود، به محل اقامت یا وطن رسیدیم، نمازمان را باید کامل بخوانیم. (تمام مراجع)

۱- . توضیح المسائل مراجع، مسئلۀ۱۳۶۷؛ العرو ه الوثقی، فصل فی احکام صلاه المسافر، مسئلۀ۹.

قضای نماز

قضـای نمـاز را بایـد آن طوری بخوانیم که قضـا شـده است؛ پس درصورتی که مسـافریم و می خواهیم در مسـافرت نمازهـای قضایمـان را بخوانیم، اگر نمازمـان وقتی قضـا شـده است که مسـافر نبوده ایم (در وطن)، نمازمـان را بایـد کامـل قضا کنیم، نه شکسته. همچنین اگر نمازمان در سفر قضا شده است، آن را باید شکسته قضا کنیم، گرچه مسافر نباشیم.

اگر قسـمتی از وقت را مسافر بوده ایم و قسـمتی را نه، نماز را بایـد طبق حالت آخروقت، قضا کنیم؛ یعنی اگر آخر وقت مسافر بودیم، شکسته قضا کنیم و اگر مسافر نبودیم، کامل. (مشهور)(۱)

احکام مبتلابه :

تقلید

عقیده مسـلمان به اصول دین باید از روی دلیل باشد ولی در احکام کسی که مجتهد نیست و به احتیاط عمل نمی کند، باید از مرجع اعلم تقلید کند. (رساله مراجع، ج۱، م۱)

مرجعِ اعلم را از سه راه می توان شـناخت: اول: آنکه خود انسان یقین کنـد، مثل آنکه از اهل علم باشـد و بتواند مرجعِ اعلم را بشـناسد. دوم: آنکه دو نفر عالم عادل که می تواننـد مرجعِ اعلم را تشـخیص دهنـد اعلم بودن کسـی را تأیید کنند. سوم: آنکه عده ای از اهل علم که می توانند مرجعِ اعلم را تشخیص دهند و از گفته

۱- . توضیح المسائل مراجع، مسئلهٔ ۱۳۶۸.

آنان اطمینان پیدا می شود، اعلم بودن کسی را تأیید کنند. (رساله مراجع، م ۳ ؛ عروه الوثقی، م۲۰)

اگر از مرجعی که شرایط را دارد و اعلم است تقلید می کنیم نمی توانیم آن را تغییر دهیم، مگر این که ثابت شود مرجعی دیگر اعلم است و شرایط را داشته باشد، اینکه بعضی افراد به خاطر ساده گرفتن یا همشهری بودن مرجعی دیگر، مرجع تقلید را انتخاب یا عوض نمایند، صحیح نیست.(عروه الوثقی)

روزهٔ مسافر

۱. مسافری که نمازش شکسته است، نباید روزه بگیرد؛ بنابراین اگر قصد ندارد ده روز در مشهد مقدس بماند، در مدت اقامت خود نمی تواند روزه بگیرد.

۲. کسانی که در سفر، نمازشان کامل است؛ مثل افرادی که شغلشان مسافرت است می توانند در سفر روزه بگیرند وکسانی که قصد دارند ده روز در شهری بمانند، می توانند در مکانی که قصد ده روز کرده اند، روزه بگیرند.

جاگرفتن برای نماز

۱. مسجد، مکان عمومی مسلمانان است و همهٔ مسلمانان در استفاده از آن مساوی هستند؛ به شرط آنکه این استفاده، مخالف شرع و شأن آن مکان مقدس نباشد. اگر در مسجد، شخصی قبل از دیگری جایی را برای نماز، عبادت،

قرائت قرآن یا خوانـدن دعا در اختیار گرفت، دیگری نمی تواند آن مکان را از او بگیرد. نماز بر سایر کارها مقدم است و اگر شخصی در مسجد، به منظور تلاوت قرآن، مطالعه، دعا خواندن یا... جا گرفته است و در همان مسجد، جای دیگری برای اقامهٔ نماز نباشـد یا وقت نماز جماعت است و جای دیگری برای نماز جماعت نباشـد، اولویت با نماز است. بنابراین شخصـی که در کنار صفوف به هم فشردهٔ نماز جماعت مشغول قرائت قرآن و... است، واجب است جای خود را به نمازگزار بدهد.(۱)

۲. گذاشـتن رحـل (چیزی مثـل لبـاس، عبـا، سـجاده و...) درصورتی که به قـدر مکـان نماز یا بیشتر محل نماز را بگیرد، مانند نشسـتن است؛ یعنی کسـی که رحل گذاشته و جا گرفته است، در استفاده از آن مکان، حق اولویت دارد و دیگران نمی توانند جای او را بگیرند. گذاشتن مهر، تسبیح، شانه و مانند این ها چنین حکمی ندارد و حقی برای شخص ایجاد نمی کند.

۳. اگر کسـی رحلی یا سـجاده ای و مانند آن بگذارد و زمانی طولانی سپری شود یا برود و برنگردد، طوری که بدون برداشتن رحل نتوان در آن محل نماز خوانـد، دیگران می تواننـد آن را بردارنـد و نماز بخواننـد. کسـی که آن رحل را برمی دارد، باید آن را نگهدارد تا صاحبش

۱-. به نظر بعضـی از مراجع در مشاهد مشـرفه کسـی که مشـغول زیارت یا دعا یاقرائت قران هست جایز نیست مزاحم او شوند حتی برای نماز(آیات عظام وحید خراسانی،و سیستانی بنابر احتیاط)

برگردد؛ تصرف در رحل (اشیاء یا اموال) دیگران جایز نیست و نمی توانند بر سجاده آن ها نماز بخوانند.

تذکر: زیارتگاه ها در همه احکامی که گفته شد مانند مساجد می باشند و همه مردم در آن مساوی هستد و کسی که برای زیارت یا نماز یا دعا یا قرائت جائی برای خودش گرفته، کسی حق مزاحمت یا بیرون کردن او را از آن مکان ندارد.

* حکم گذاشتن رحل و مانند آن و بقای آن همان احکام گذاشتن رحل در مسجد را دارد.

احکام نذر

یکی از سنت های پسندیدهٔ مسلمانان، نذرکردن اموال یا انجام کارهایی به نیّت معصومین(علیهم السلام) یا وقف ملك و مالی برای آنان است. این سنت حسنه همچنان رواج دارد و ازآنجا که گاهی زائران برای عمل به نذر خود، به مکان مدنظر مشرف می شوند، توجه به برخی از احکام نذر و وقف، ضروری است:

۱. برای واجب شدن نذر، باید صیغهٔ نذر خوانده شود و لازم نیست شخص، آن را به عربی بخواند؛ پس چنانچه مثلاً بگوید: «اگر مریض من خوب شود، برعهدهٔ من است که برای خدا، ده هزار تومان به حرم امام رضا(ع) بدهم»، نذر او صحیح است و باید مطابق آن عمل کند؛ اما اگر صیغهٔ نذر نخوانده باشد، عمل به آن واجب نیست.

۲. انسان باید کاری را نذر کند که انجام دادن آن برایش ممکن باشد؛ مثلاً کسی که نمی تواند پیاده به مشهد برود، اگر چنین نذری کند، نذرش صحیح نیست.

۳. اگر انسان نذر کند کاری را انجام دهد، باید همان طور عمل کند که نذر کرده است؛ مثلاً اگر نذر کند روز اول ماه به زیارت برود، چنانچه روز قبل یا بعد از آن برود، کفایت نمی کند و به نذر خود عمل نکرده است.

۴. اگر شخص نذر کند که به زیارت امام رضا(ع) برود، چنانچه به زیارت امام دیگری برود، کافی نیست و چنانچه به واسطهٔ عذری مانند بیماری یا تنگ دستی نتواند امام رضا(ع) را زیارت کند، عمل کردن به نذر بر او واجب نیست.

احکام وقف

اهمیت وقف:

فضیلت زیاد و ثواب بسیار دارد. در روایتی معتبر و صحیح از امام صادق (علیه السلام) آمده است: پس از مرگ، اجر و مزدی شخص را تبعیت نمی کند مگر در سه خصلت (کار): صدقه ای که در زمان حیات اش جریان داده پس آن صدقه پس از مرگ اش هم همچنان جریان خواهد داشت. (فضل و ثوابش به او می رسد)، سنت هدایتی را پایه گذاری کرده (معمول کردن راه و روشی صحیح) به گونه ای که بعد از مرگش نیز به آن عمل می شود، و فرزند صالح ای که برای

او دعا می کند.(۱)

بنابر این وقف از مصادیق صدقه جاریه است.

۱. وقف آن است که انسان مالی را از مالکیت خود خارج و منفعت آن را در راه خدا خیرات کند.

۲. لازم نیست انسان صیغهٔ وقف را به عربی بخواند؛ مثلًا اگر بگوید: «خانهٔ خود را وقف کردم»، صحیح است.

۳. پس از وقف مال و تحویل آن، واقف نمی تواند عنوان آن را تغییر دهد؛ مثلاًـ اگر چیزی را وقف حرم امام رضا (علیه السلام)کرده باشد، نمی تواند از آن برای حرم امامی دیگر یا مسجد و حسینیه استفاده کند.

۴. اگر انسان مالی را مثلًا برای حرم امام رضا (علیه السلام) وقف کرده باشد، منافع آن باید صرف تعمیر، تأمین نور، اُجرت خدمتگزاران و نگهبانان و سایر هزینه های حرم مطهر شود. خودِ این افراد نمی توانند منافع موقوفات را به مصارف خاص برسانند؛ بنابراین لازم است به مسئولان دفتر موقوفات حرم تحویل دهند تا به مصارف شرعی آن برسد.

۵. تلف کردن و خسارت زدن به مال وقفی و هرگونه تصرفی که خلاف وقف باشد، حتی نوشتن مطالبی در قرآن ها یا کتاب های دعا جایز نیست واگر خسارتی وارد شد مدیون هست و باید جبران نماید.

۱- تحریر الوسیله، امام خمینی ، ج ۲ ص ۶۰

احکام معذورین

۱. توقف جُنُب و حائض و نَفسا در مسجد و بنابر احتیاط واجب در حرم ائمه علیهم السلام حرام است. اگر مسجد یا حرم شلوغ نباشد، عبور آن ها به طوری که از یک در وارد و از در دیگر خارج شوند، اشکال ندارد.

۲. زن مستحاضه حتی مستحاضهٔ متوسطه و کثیره، می تواند به مسجد یا حرم برود و در آنجا توقف کند؛ اما اگر غسل هایی را که برای نمازش گفته شده، انجام نداده است، احتیاط مستحب است که در مسجد و حرم توقف نکند.

توجه: در حرم ائمه علیهم السلام محدودهٔ روضهٔ منوره، اطراف ضریح مطهر ائمه علیهم السلام ، زیر گنبد و به احتیاط واجب بنظر برخی از فقها،(۱) بنابر احتیاط واجب رواق های متصل به آن هم حکم مسجد را دارند. لازم به یادآوری است که در حرم مطهر امام رضا، صحن مسجد گوهرشاد نیز مسجد به حساب می آید؛ اما سایر رواق ها و شبستان ها و صحن ها حکم حرم را ندارد.

احکام مسجد و حرم ائمه (علیهم السلام)

حرمت مسجد و حرم

۱. حفظ احترام مسجد و حرم واجب است. هر کاری که موجب بی احترامی به این مکان های مقدس باشد، حرام است؛ مثل آب دهان انداختن یا با کفش واردشدن.

۱- . حضرت امام خمینی رحمه الله علیه

۲. نجس کردن زمین، سقف، بام، طرف داخلی دیوار مسجد و حرم ائمه علیهم السلام حرام است.

تطهیر مسجد و حرم

۱. اگر جایی از مسجد نجس شود، هرکس بفهمد باید فوراً آنجا را تطهیر کند.

۲. اگر جایی از حرم های مطهر ائمه علیهم السلام نجس شود، تطهیر آن واجب است.

۳. هنگامی که انسان از نجاست مسجد یا حرم های مطهر ائمه علیهم السلام اطلاع یافت، فوراً باید آن را تطهیر کند و نباید به قدری معطّل کند که عرفاً بگویند تأخیر کرده است.

۴. برطرف کردن نجاست از مسجد یا حرم های مطهر ائمه علیهم السلام واجب کفایی است و اختصاص به کسی ندارد که آنجا را نجس کرده یا سبب نجس شدن آن شده است.

۵. اگر انسان جایی را که نجس شده است، نتواند تطهیر کند و کمک کننده ای هم پیدا نکند، تطهیر مسجد بر او واجب نیست؛ ولی اگر بی احترامی به مسجد یا حرم باشد، بنابر احتیاط واجب باید به کسی که می تواند آن را تطهیر کند، اطلاع دهد. بنابراین ازآنجاکه زائران محترم نمی توانند این کار را انجام دهند، باید به مسئولان نظافت و خادمان این مکان های مقدس اطلاع دهند.

نماز تحیّت مسجد

وقتی انسان به مسجد می رود، مستحب است حد اقل دو رکعت نماز به قصد تحیّت و احترام مسجد بخواند و اگر نماز واجب یا مستحب دیگری هم بخواند، به جای نماز تحیّت کافی است.

بردن مهر و قرآن مسجد و حرم

۱. بیرون بردن مهر و قرآن و کتاب های دعای مسجدها و حرم های مطهر معصومان علیهم السلام و زیارتگاه ها جایز نیست و چنانچه کسی به عمد یا سهو برده باشد، باید به همان مکان برگرداند. بردن دیگر امکانات مسجد و حرم و سایر مکان های وابسته به آن ها نیز همین حکم را دارد و جایز نیست.

پرسش هایی دربارهٔ احکام حرم

۱. آیا اگر دستمان به ضریح نرسد، زیارتمان قبول است؟

بله؛ در زیارت، حضور و سلام بر امام معصوم(علیه السلام) کافی است. دست زدن به ضریح زیارت نیست و نشان قبولی زیارت نیست. ضمنا تحمل زحمت در راه زیارت، اجر و ثواب زیادی دارد؛ اما از آداب زیارت آن است که زائر از هرگونه ایجاد مزاحمت و ناراحتی برای دیگران بپرهیزد.

۲. اگر نذر کرده باشیم مقداری پول داخل ضریح مطهر بیندازیم، آیا جایز است آن را به دفتر یا صندوق نذورات تحویل دهیم؟

اگر شخصی به این شکل، نـذر شرعی کرده و صیغهٔ نـذر را خوانـده باشد، درصورتی که ممکن باشد باید به نذر خود عمل کند؛ اما اگر انجام دادن آن ممکن نباشد، عمل کردن به نذر واجب نیست و می تواند آن مبلغ را به دفتر نذورات تحویل دهد.

۳. آیا مسافران می توانند نماز را در صف اول نماز جماعت به جا آورند؟

در جایی از احکام نماز جماعت نیامـده است که مسافر نمی توانـد در صف اول جماعت نماز بخوانـد؛ اما پس از سـلام دادن مسافر در رکعت دوم، اگر فاصـله بین مـأموم ین زیاد شود، اتصال آن ها به هم می خورد و نماز جماعتشان به فُرادا تبـدیل می شود. مشـهور(غیرمشـهور: حضـرات آیات: مکارم، اراکی، خوئی تبریزی و وحید: اگر بلافاصله صف جلو اقتدا کند، جماعت صحیح است. مکارم و در ضمن مجرد فاصله شدن به یک صف به جماعت آسیبی نمی زند)

۴. آیا دخیل بستن و قفل زدن به ضریح مرقد معصومان علیهم السلام جایز است؟

جایز نیست و نوعی بدعت به حساب می آید.

۵. در حرم های ائمه اطهارعلیهم السلام صلوات و لعن فرستادن با صدای بلند چه حکمی دارد؟

اگر صلوات، برای دیگران ایجاد مزاحمت نکند و لعن کردن، سبب تفرقه نباشد، اشکال ندارد. صدازدن دیگران با صدای بلند و مانند آن کراهت دارد. این کار، پسندیده نیست و

برای آن ثوابی وارد نشده است؛ بلکه بلندکردن صدا در حضور معصومان علیهم السلام می تواند تداعی کنندۀ بی احترامی به ایشان نیز باشد.

۶.حکم اشیاء و اموالی که در حرم ها و یا در کوچه و خیابان پیدا می شود را بیان نمایید.

بر انسان واجب نیست مالی را که پیدا کرده بردارد بلکه برداشتن شیئی که پیدا شده مثل پول، کفش، طلا و گوشی کراهت دارد و چنانچه برداشت:

الف) اگر نشانه ای نداشته باشد که بواسطه آن صاحبش معلوم شود، احتیاط آن است که با اجازه مجتهد، آنرا از طرف صاحبش صدقه بدهد. (مشهور مراجع)(۱)

ب) ولی اگر نشانه ای دارد که بواسطه آن می تواند صاحبش را پیدا کند و ارزش آن حدود ۵/۲ گرم نقره یا بیشتر باشد،(۲) باید تا یک سال اعلان کند مخصوصاً در هفته ها ی اول، اعلان و اطلاع رسانی را بیشتر تکرار کند، مثلاً به این صورت که هفته اول هر روز و بعد هفته ای یک بار اعلان کند و نباید در اطلاع رسانی سهل انگاری نماید؛(۳) ولی چنانچه در جایی پیدا کند که معلوم است صاحبش پیدا نمی شود، بنابر احتیاط در همان روز با اجازه مجتهد، آن را از طرف صاحبش صدقه بدهد.(۴)

۱- . *آیت الله سیستانی: می تواند آن را برای خود بردارد ولی بهتر است صدقه دهد.

۲- . *ولی کمتر از این مقدار را احتیاطا از طرف صاحبش به فقیر صدقه دهد.

۳- . توضیح المسائل مراجع، م ۲۵۶۴و۲۵۷۴؛ منهاج الصالحین سیستانی، ج۲، م۶۴۳، تحریر الوسیله، م۵.

۴- . منهاج الصالحین، ج۲، م ۷۶۶ و تحریر الوسیله، القول فی لقطه غیرالحیوان، م ۵. منهاج الصالحین، مرحوم خویی و وحید، م ۶۴۳.

نکته: در اماکنی که محلّ خاصی برای جمع آوری و رساندن اشیاء پیدا شده اختصاص داده شده، و یا اینکه شخص امینی در آنجا مسئولیت آن شیء را به عهده بگیرد، در صورتی که انسان اطمینان به انجام تکلیف شرعی از ناحیه آن ها را داشته باشد می تواند به آن ها تحویل دهد.

۷. آیا تذکر به رعایت حجاب واجب است؟

تذکر به رعایت حجاب از نمونه های امربه معروف و نهی ازمنکر است و درصورت فراهم بودن شرایطِ آن، بر همهٔ افراد واجب است. برای آگاهی از شرایط امربه معروف و نهی ازمنکر می توانید به توضیح المسائل مرجع خود مراجعه کنید.

در رساله های عملیّه، مراتب امربه معروف و نهی ازمنکر به این شکل آمده است:

اول، انزجار قلبی.

دوم، امرونهی زبانی.

سوم، اقدام عملی که با اجازهٔ حاکم شرع است.

در این زمینه توجه به چند نکته ضروری است:

الف. شکی نیست که این مراحل در اماکن مقدس مثل حرم مطهر از تأکید بیشتری برخوردار است.

ب. اگرچه داشتن حجاب، تنها منحصر به استفاده از چادر نیست؛ اما رعایت قوانین حرم مطهر الزامی است. یکی از این قوانین، استفاده از پوشش کامل، یعنی چادر است.

ج. در حرم مطهر، پوشش به تنهایی کافی نیست؛ بلکه پرهیز از پوشیدن لباس هایی با رنگ یا دوخت زننده و نامناسب نیز الزامی است.

د. در مرحلهٔ اول مناسب است که در حرم مطهر، خواهران به خانم های زائر تذکر دهند و درصورت نیاز، خادمان مرد با رعایت مسائل شرعی دخالت می کنند.

۸. حد واجب پوشش برای خانم ها در قسمت های مختلف بدن مانند پا، دست، صورت و... چیست؟

مطابق فتوای مراجع عظام، زن باید تمام بدن و موی خود را، به جز گردی صورت و دست ها تا مچ، در برابر نامحرم بپوشاند؛ البته درصورتی که زینت و آرایش نداشته باشد. همچنین نباید لباس های جذاب و تحریک کننده بپوشد؛ این کار چه عمدی باشد و چه از روی ناآگاهی، جایز نیست.

۹. حکم نماز آقایان و خانم ها در زمانی که زن جلوتر از مرد باشد چیست؟

نظر مراجع دربارهٔ نحوهٔ ایستادن زن و مرد، درحال اقامهٔ نماز متفاوت و به شرح زیر است:

الف. حضرت امام خمینی رحمه ا... علیه و آیت ا... نوری همدانی: بنابر احتیاط مستحب، زن عقب تر از مرد بایستد.

ب. آیت ا... صافی، (مدظله العالی)، و آیت ا... بهجت: جلوتربودن زن یا محاذی بودن زن با مرد (ایستادن در یک راستا و کنارِهم) مکروه است.

ج. آیت ا... خامنه ای(مدظله العالی)، و آیت ا... تبریزی(مدظله العالی)، و آیت ا... خویی، آیت ا... وحید خراسانی: در غیر مکه دستِ کم یک وجب فاصله باشد.

د. آیت ا... فاضل لنکرانی، و آیت ا... مکارم شیرازی (مدظله العالی): باید زن عقب تر بایستد.

ه. آیت ا... سیستانی: بنابر احتیاط لازم زن عقب تر بایستد.

همچنین، نظر مراجع عظام تقلید در زمینهٔ کیفیت عقب تر ایستادن زن نسبت به مرد عبارت است از:

الف. حضرت امام خمینی رحمه ا... علیه ،آیات عظام صافی (مدظله العالی)، آیت ا... فاضل لنکرانی: بهتر است جای سجدهٔ زن عقب تر از جای ایستادن مرد باشد.

ب. آیت ا... سیستانی(مدظله العالی): جای سجدهٔ زن برابر با جای دو زانوی مرد درحال سجده باشد.

ج. آیت ا... مکارم شیرازی (مدظله العالی): جای سجدهٔ زن کمی عقب تر از جای سجدهٔ مرد باشد.

نکته: شایسته است زائران گرامی وقتی را برای زیارت و توقف در اماکن متبرکه انتخاب کنند که ازنظر روحی و جسمی در شرایط مطلوب باشند و همان طور که در آداب زیارت گفته شد، پس از زیارت نیز به سرعت حرم مطهر را ترک کنند. درازکشیدن و خوابیدن در این مکان های مقدس دور از ادب است؛ به ویژه برای خواهران

عزیز؛ چراکه ممکن است سبب ایجاد مفسده شود.

۱۰. حکم عکس برداری وفیلم برداری از اماکن ویا خانواده چیست؟

باتوجه به اینکه کاربرنامه ریزان خدمتگذار فراهم کردن زمینه ای مناسب و معنوی برای زائران و مجاورین می باشد و عکس برداری وفیلم برداری باعث می شود، برای مؤمنین این حالت معنوی ایجاد نشود و یا تصویراز افرادی گرفته شود که متوجه عکس گرفتن دیگران نباشند، یااصلاً خانمی است که راضی نیست عکسش دردست دیگران باشد، و الان قانونی گذاشته اندکه عکس برداری و فیلم ممنوع است؛ رعایت این قانون لازم می باشد.

هیأت علمی – گروه احکام

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹